

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Η

Εξεταστέας Ύλης ακαδημαϊκού έτους 2017– 2018

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Ανακοινώνεται στους φοιτητές ότι η εξεταστέα ύλη των μαθημάτων που διδάχθηκαν κατά το Εαρινό Εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2017-18 είναι η κατωτέρω:

ΚΑΛΤΣΩΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

510168

Δίκαιο, κοινωνία και κοινωνική πολιτική

Εξεταστέα ύλη:

1. Δίκαιο και οικονομία,
2. Δίκαιο, κράτος και πολιτική,
3. Οι τύποι του δικαίου,
4. Σταθμοί του σύγχρονου δικαίου,
5. Η πολιτική λειτουργία του κράτους και το Σύνταγμα

Βιβλίο: Δ. Καλτσώνης, Δίκαιο, οικονομική κρίση και δημοκρατία, εκδ. Τόπος

ΚΟΥΖΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

510183

Εργασιακές σχέσεις και Κοινωνικά δικαιώματα

Εξεταστέα ύλη:

ΟΛΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

510096

Σύγχρονες τάσεις στον τομέα των εργασιακών σχέσεων

Εξεταστέα ύλη:

- Οι αιτίες των αλλαγών στην απασχόληση και στις εργασιακές σχέσεις
- Τα χαρακτηριστικά του μεταπολεμικού προτύπου εργασίας
- Η έννοια και οι άξονες της ευελιξίας της εργασίας
- Οι μορφές ευελιξίας του όγκου της απασχόλησης (ευελιξία των απολύσεων)
- Οι μορφές ευελιξίας του περιεχομένου της απασχόλησης
- Οι μορφές ευελιξίας του εργάσιμου χρόνου
- Οι μορφές ευελιξίας των αποδοχών
- Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση και τις εργασιακές σχέσεις
- Η ευελιξία της εργασίας στην ελληνική αγορά εργασίας και οι αλλαγές από τις αρχές της δεκαετίας του '90 μέχρι και τα πρόσφατα μέτρα
- Η συζήτηση για την flexicurity
- Οι επιπτώσεις της ευελιξίας στις εργασιακές σχέσεις

ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

510174

Κοινωνική δομή και οργάνωση της Κύπρου: Πολιτική, Οικονομία, Διεθνείς σχέσεις

Εξεταστέα ύλη:

- 1) Το θεσμικό και πολιτικό πλαίσιο διοίκησης της Κύπρου μέχρι την εξέγερση του 1931

- 2) Τα αίτια της κρίσης του 1931
- 3) Οι συνέπειες της εξέγερσης και η αλλαγή στη δομή της εξουσίας
- 4) Το ζήτημα της Ένωσης και οι εσωτερικές πολιτικές διαμάχες στη διάρκεια της δεκαετίας του '40
- 5) Πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις στην περίοδο 1950- 1955
- 6) Το κίνημα της ΕΟΚΑ και τα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας
- 7) Η περίοδος από τις συγκρούσεις του 1963-64 μέχρι τη τουρκική εισβολή
- 8) Μετά την εισβολή: οι Προεδρίες Μακάριου και Κυπριανού
- 9) Από την Προεδρία Βασιλείου μέχρι το Σχέδιο Ανάν

510180

Εισαγωγή στη νεοελληνική κοινωνία

Διδάσκων: Καθηγητές Α. Μουσιδής, Σ. Σακελλαρόπουλος

Εξεταστέα ύλη:

- 1) Όροι Συγκρότησης του Νεοελληνικού Κράτους
- 2) Η αγροτική κοινωνία τον 19^ο αιώνα
- 3) Η οικονομία τον 19^ο αιώνα
- 4) Πολιτικές Δυνάμεις τον 19^ο αιώνα
- 5) Η εξωτερική πολιτική τον 19^ο αιώνα
- 6) Το Παροικιακό φαινόμενο
- 7) Η μετανάστευση τον 19^ο αιώνα
- 8) Η οικονομία στην μεσοπόλεμο
- 9) Το προσφυγικό ζήτημα
- 10) Πολιτικές δυνάμεις στην προπολεμική Ελλάδα.
- 11) Η εξωτερική πολιτική στην προπολεμική Ελλάδα

ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

510022

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΙΙ: ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΠΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Εξεταστέα ύλη:

- Στοιχεία Θεωρίας Πιθανοτήτων: η *a priori* πιθανότητα, ενδεχόμενο, δειγματικός χώρος, μαθηματικές ιδιότητες των πιθανοτήτων, δεσμευμένη πιθανότητα, στατιστική ανεξαρτησία, δείγμα με ή χωρίς επανατοποθέτηση, μεταθέσεις, αναμενόμενη τιμή και ροπές, στατιστική ανεξαρτησία και τυχαία δειγματοληψία.
- Δειγματοληψία: πληθυσμός, δείγμα, δειγματοληπτικό πλαίσιο, δειγματοληπτικός λόγος, απλή τυχαία δειγματοληψία, συστηματική δειγματοληψία, στρωματοποιημένη δειγματοληψία, αναλογική και δυσανάλογη στρωματοποιημένη δειγματοληψία, δειγματοληψία συστάδων, μη τυχαία δειγματοληψία, μη δειγματοληπτικά σφάλματα, μη αποκρίσεις, μέγεθος του δείγματος.

510142

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Εξεταστέα ύλη:

- Παράμετροι και στατιστικά.
- Ορισμοί: μηδενική υπόθεση, κρίσιμη περιοχή, επίπεδο στατιστικής σημασίας, σφάλματα τύπου I και II, ισχύς ελέγχου.
- Έλεγχος υποθέσεων: η διωνυμική κατανομή, βήματα κατά τους ελέγχους, έλεγχος για το μη τυχαίο, έλεγχοι ενός μόνο δείγματος που ενέχουν μέσους και αναλογίες.
- Κεντρικό Οριακό Θεώρημα. Κατανομή Student-*t*. Εκτίμηση σημείου και διαστήματος. Μεροληψία και αποτελεσματικότητα. Διαστήματα εμπιστοσύνης. Προσδιορισμός μεγέθους δείγματος.

ΔΗΜΟΥΛΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ, ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

510055

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Εξεταστέα ύλη:

Θεσμικός ρόλος και πρωτοβουλίες των διεθνών οργανισμών στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής.

Οι Οργανισμοί της «Συναίνεσης της Ουάσιγκτον»: Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.

Το σύστημα των Οργανισμών του ΟΗΕ (Το πρόγραμμα για την Ανάπτυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας).

Ο ρόλος, οι κατευθύνσεις και η επίδραση του ΟΟΣΑ στην άσκηση της Ευρωπαϊκής και της Εθνικής Κοινωνικής Πολιτικής.

Η Κοινωνική Πολιτική στις Συνθήκες της Ε.Ε. Η αρχή της επικουρικότητας. Αποκλειστικές και συντρέχουσες αρμοδιότητες στο πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής. Τα κοινωνικά δικαιώματα στην Ε.Ε.

Μέθοδοι και μέσα άσκησης της κοινωνικής πολιτικής στην Ε.Ε. Η Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού. Μοντέλα και σενάρια κοινωνικής πολιτικής στην Ε.Ε.

Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» και κοινωνική πολιτική

ΠΕΤΡΑΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

510030

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Εξεταστέα ύλη:

1. Εννοιολογικός προσδιορισμός της κινητικότητας
2. Μορφές της κινητικότητας
3. Κοινωνική στρωμάτωση και κοινωνική κινητικότητα
4. Εργασία και Επάγγελμα: Κοινωνικές διαστάσεις
5. Η κοινωνική κινητικότητα σε θεωρητικό και εφαρμοσμένο επίπεδο
6. Κοινωνικές διαρθρώσεις και κοινωνική κινητικότητα στην Ελλάδα
7. Προσδιοριστικούς παράγοντες και συνέπειες της Κοινωνικής Κινητικότητας

ΠΡΟΚΟΥ ΕΛΕΝΗ, ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

510184

Εκπαιδευτική και κοινωνική πολιτική

Εξεταστέα ύλη:

I. Σχέση εκπαίδευσης και κοινωνίας: Η δομολειτουργική θεώρηση.

Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης ως επιστημονικό πεδίο. Οι έννοιες εκπαίδευση και λειτουργία στην κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Η προσέγγιση του E. Durkheim: η λειτουργία της κοινωνικοποίησης. Η δομολειτουργική θεώρηση: εκπαίδευση και συντήρηση της κοινωνίας. Η προσέγγιση του T. Parsons: κοινωνικοποίηση και επιλογή. Η σχέση εκπαίδευσης και οικονομίας και το αίτημα για «ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών».

II. Σχέση εκπαίδευσης και κοινωνίας: Η μαρξιστική θεώρηση

Το θεωρητικό πλαίσιο των μαρξιστικών προσεγγίσεων. Εκπαίδευση και αναπαραγωγή της κοινωνίας μέσω της κοινωνικοποίησης και της νομιμοποίησης. Η μαρξιστική ανάλυση της εκπαίδευσης και οι θεωρίες της άμεσης αναπαραγωγής: S. Bowles & H. Gintis («η αρχή της αντιστοιχίας»), P. Bourdieu & J.C. Passeron (η κληροδότηση του πολιτισμικού κεφαλαίου), B. Bernstein (γλωσσικός κώδικας, κοινωνική τάξη και σχολείο). Η μαρξιστική ανάλυση της εκπαίδευσης και οι θεωρίες περί αντίστασης, σχετικής αυτονομίας και βολонταρισμού: M. Apple (τα σχολεία ως πεδία αντίστασης), H. Giroux (τα σχολεία ως αμφισβητούμενα πεδία), P. Willis (η «αντίθεση» προς το σχολείο ως στοιχείο αναπαραγωγής).

III. Σχέση εκπαίδευσης και κοινωνίας: Η βεμπεριανή θεώρηση

Η βεμπεριανή θεώρηση. Έλεγχος του εκπαιδευτικού θεσμού και άσκηση κοινωνικής κυριαρχίας: M. Archer (ανάπτυξη και λειτουργία των κρατικών εκπαιδευτικών συστημάτων), R. Collins (καθιέρωση εκπαιδευτικών συστημάτων και κοινωνική διαστρωμάτωση), R. Turner (μορφές επιλογής και κοινωνική κινητικότητα).

IV. Η εκπαιδευτική πολιτική ως κοινωνική πολιτική

Εξέταση του ζητήματος της σύνδεσης της εκπαιδευτικής πολιτικής με την κοινωνική πολιτική: σχέση κράτους και εκπαίδευσης και διερεύνηση της δυνατότητας επίτευξης του στόχου της «ισότητας εκπαιδευτικών ευκαιριών» υπό το πρίσμα των διαφορετικών θεωρήσεων εντός του επιστημονικού πεδίου της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης.

Εξετάσεις

Η εξέταση του μαθήματος θα γίνει γραπτά χωρίς χρήση βιβλίων και σημειώσεων.

Υλικό μαθήματος

- Συγγράμματα: - Καντζάρα, Β., 2008. *Εκπαίδευση και Κοινωνία: Κριτική Διερεύνηση των Κοινωνικών Λειτουργιών της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Πολύτροπον.
- Blackledge, D. & Hunt, B. (2004). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

510075

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Εξεταστέα ύλη:

I. Εκπαιδευτική πολιτική

Εκπαιδευτική πολιτική: επιστημολογικές επισημάνσεις. Ο «εργαλειακός» και ο «θεωρητικός» χαρακτήρας της εκπαιδευτικής πολιτικής. Ο ιστορικός και ο κοινωνικός τόπος της εκπαιδευτικής πολιτικής: εξέταση της σχέσης κράτους, κοινωνίας και εκπαίδευσης. Ο κύκλος της εκπαιδευτικής πολιτικής.

II. Τάσεις στην εκπαιδευτική πολιτική

Τάσεις στην εκπαιδευτική πολιτική. Οι στόχοι της «ισότητας εκπαιδευτικών ευκαιριών» και της οικονομικής «αποτελεσματικότητας». Η σχέση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας σήμερα: προώθηση της απασχολησιμότητας των αποφοίτων μέσω της ανάπτυξης των δεξιοτήτων τους. Από τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό στον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων. 'Αγορά' - 'κοινωνία των πολιτών' - 'αυτονομία': Αλλαγές στη σχέση κράτους και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη δυτική Ευρώπη, την εποχή της ύστερης νεωτερικότητας.

III. Πολιτικές στην ανώτατη εκπαίδευση και στη διά βίου μάθηση στην Ευρώπη και την Ελλάδα

Από το Χουμπολντιανό μοντέλο του πανεπιστημίου στις πολιτικές διασφάλισης της ποιότητας των ευρωπαϊκών συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης. Οι πολιτικές εισαγωγής ενός πλαισίου αξιολόγησης / διασφάλισης της ποιότητας στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση. Οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

IV. Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική

Η ευρωπαϊκή εκπαιδευτική έως τα τέλη της δεκαετίας του '90. Η ευρωπαϊκή εκπαιδευτική από τα τέλη της δεκαετίας του '90: Ο ΕΧΑΕ και η Διαδικασία της Μπολόνια. Η ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική από τις αρχές της δεκαετίας του 2000: Ο ΕΧΕ και η συνάντηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας με την Μπολόνια. Η διαμόρφωση του ευρωπαϊκού πολίτη στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής. Διαπολιτισμικότητα και εκπαιδευτική πολιτική.

Εξετάσεις

Η εξέταση του μαθήματος θα γίνει γραπτά χωρίς χρήση βιβλίων και σημειώσεων.

Υλικό μαθήματος

Συγγράμματα: - Σταμέλος, Γ., 2009. *Εκπαιδευτική Πολιτική*. Αθήνα: Διόνικος.

Φάκελος κειμένων στον ΠΑΝΔΗΜΟ

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

510192

Κοινωνική μεταβολή και κοινωνική πολιτική

Εξεταστέα ύλη:

Μάθημα: 510192, Κοινωνική μεταβολή και κοινωνική πολιτική

- Η ύλη περιλαμβάνει τα κεφάλαια: Διαδικασίες Κοινωνικής Μεταβολής και των παραγόντων που την προκαλούν.
- Ορισμός της έννοιας και του φαινομένου της Κοινωνικής Μεταβολής και συστηματική ανάλυση των στοιχείων του ορισμού. Παραδείγματα κατανόησης: Σταθερότητα και Μεταβολή, Η Θεωρία της Εξέλιξης,
- Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός, Παράγοντες της Κοινωνικής Μεταβολής και Κατευθύνσεις της Κοινωνικής Μεταβολής.
- Η Κοινωνική Μεταβολή σε σχέση με τη σύγχρονη Κοινωνική Πολιτική και τα πεδία της Εκπαίδευσης, της Εργασίας, της Οικογένειας, της Οικονομίας, της Υγείας, του Αποκλεισμού, της Μετανάστευσης μέσα σε περιβάλλον οικονομικής και κοινωνικής κρίσης.
- Μοντέλα του κράτους πρόνοιας και εξέλιξής μέσα στην κρίση.

- Επίδραση της κρίση στο σύστημα της κοινωνικής πολιτικής

510 121

ΕΘΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΔΕΣΜΟΣ

Εξεταστέα ύλη:

Η ύλη του μαθήματος περιλαμβάνει τις έννοιες του έθνους, της εθνικής ταυτότητας και του κοινωνικού δεσμού καθώς και των εννοιών που άπτονται αυτών. Στο μάθημα θα εξεταστούν οι όροι κατασκευής του έθνους και των εθνικών ταυτοτήτων, των συλλογικών ταυτοτήτων γενικότερα και του κοινωνικού δεσμού ως του σημαντικότερου παράγοντα διαμόρφωσης της κοινωνικής συνοχής.

Επίσης θα δοθεί έμφαση στον τρόπο που η διαφορετική φύση του κοινωνικού δεσμού της κάθε εθνικής κοινωνίας κατασκευάζει διαφορετικού τύπου έθνη κράτη και οδηγεί σε διαφορετικού τύπου ανάπτυξη. Τύποι εθνών: πολιτικό – πολιτισμικό.

ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

510043

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Εξεταστέα ύλη:

Θεματικές ενότητες που αναπτύχθηκαν κατά την διάρκεια των διαλέξεων και στις οποίες θα εξεταστούν οι φοιτητές και φοιτήτριες:

- Κοινωνική δικαιοσύνη και κράτος
- Οικονομική θεωρία και τα βασικά επιχειρήματα ως προς την κρατική παρέμβαση.
- Οικονομική επιστήμη και κοινωνική πολιτική. Εναλλακτικές θεωρήσεις στο πλαίσιο των διαφορετικών θεωρητικών παραδειγμάτων
- Εισαγωγή στις βασικές οικονομικές έννοιες και ορισμούς. Ζητήματα παραγωγής και διανομής. Ο ρόλος της αγοράς. Ελαστικότητα.
- Οικονομικά και κοινωνική ευημερία, κοινωνικοί στόχοι και κατανομή πόρων (Οικονομική της Ευημερίας). Αποτελεσματικότητα και δικαιοσύνη.
- Οικονομικοί λόγοι για τη παρέμβαση του κράτους. Αποτυχίες της αγοράς. Δημόσια αγαθά.
- Εξωτερικές οικονομίες (Εξωτερικότητες).
- Κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, διανομή και αναδιανομή του εισοδήματος, φτώχεια.
- Ανάλυση κόστους-οφέλους (σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα). Εφαρμογή ανάλυσης κόστους-οφέλους στην αξιολόγηση κοινωνικών προγραμμάτων.
- Υγεία – περίθαλψη.
- Εκπαίδευση.
- Ασφάλιση - κοινωνική ασφάλιση. Κοινωνική πρόνοια.

Στην ιστοσελίδα του μαθήματος στο Openeclass παρέχονται επικαιροποιημένες πληροφορίες για το μάθημα (και την εξέτασή του) όπως αναλυτική περιγραφή, θεματικές ενότητες που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο των διαλέξεων, συγγράμματα-βιβλιογραφία, πρόσθετα κείμενα και διαφάνειες κλπ.

510045

ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ, ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Εξεταστέα ύλη:

Θεματικές ενότητες που αναπτύχθηκαν κατά την διάρκεια των διαλέξεων και στις οποίες θα εξεταστούν οι φοιτητές και φοιτήτριες:

- Ο διάλογος για την παγκόσμια φτώχεια και την αποστέρηση. Πολιτικές αντιμετώπισης της παγκόσμιας φτώχειας. Ο ρόλος των διεθνών οργανισμών και των εθνικών κυβερνήσεων.
- Ανισότητα, φτώχεια και κοινωνική προστασία στην Ελλάδα και την ΕΕ. Βασικά χαρακτηριστικά και τάσεις.
- Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά, ανισότητα και φτώχεια. Σε ποιο βαθμό τα διάφορα ατομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού μπορούν να ερμηνεύσουν την οικονομική ανισότητα;
- Φτώχεια και απασχόληση. Εργαζόμενοι φτωχοί
- Οικονομική μεγέθυνση, ανάπτυξη και φτώχεια.

- Βασικοί εννοιολογικοί προσδιορισμοί του κοινωνικού αποκλεισμού. Ο έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο των κυρίαρχων πολιτικών και των προγραμμάτων σε εθνικό και υπερεθνικό (ΕΕ) επίπεδο. Αποκλεισμός από την αγορά εργασίας.
- Πολιτικές καταπολέμησης της οικονομικής ανισότητας, της φτώχειας και του αποκλεισμού σε ΕΕ και Ελλάδα.
- Η επίδραση των σύγχρονων κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων στην ανισότητα, την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η επίδραση της οικονομικής κρίσης και των προγραμμάτων λιτότητας.

Στην ιστοσελίδα του μαθήματος στο Openeclass παρέχονται επικαιροποιημένες πληροφορίες για το μάθημα (και την εξέτασή του) όπως αναλυτική περιγραφή, θεματικές ενότητες που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο των διαλέξεων, συγγράμματα-βιβλιογραφία, πρόσθετα κείμενα και διαφάνειες κλπ

ΚΑΝΑΚΗΣ ΛΕΛΕΔΑΚΗΣ, ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

510119

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Εξεταστέα ύλη:

Θα ζητηθεί η απάντηση σε πεντε θέματα από τα δώδεκα παρακάτω:

1. Θεωρία ορθολογικής επιλογής
2. Συμβολική διαντίδραση
3. Η Θεωρία του Mead
4. Η θεωρία του Goffman
5. Garfinkel και εθνομεθοδολογία
6. Η σχολή της Φρανκφούρτης και η κριτική θεωρία
7. Ο δομολειτουργισμός του Parsons
8. Δομισμός: Levi-Strauss
9. Δομισμός: L. Althusser
10. Μεταδομισμός: Derrida/Laclau
11. Η θεωρία του Κ. Καστοριάδη
12. Η θέση του Foucault για το υποκείμενο και τη γνώση
13. Η θεωρία της δομοποίησης του Giddens
14. Bourdieu: οι έννοιες του habitus και του πεδίου
15. Η θεωρία της επικοινωνιακής δράσης: Habermas

Η βιβλιογραφία για κάθε ενότητα βρίσκεται στο περίγραμμα του μαθήματος που έχει διανεμηθεί

510182

Κοινωνική θεωρία και κοινωνική πολιτική

Εξεταστέα ύλη: τέσσερα θέματα από το κατωτέρω περίγραμμα:

Το μάθημα έχει στόχο μία πρώτη επαφή με τις απαρχές της κοινωνιολογικής σκέψης, παρουσιάζοντας την εμφάνιση της σύγχρονης έννοιας του κοινωνικού και τους βασικούς θεματικούς άξονες πάνω στους οποίους αναπτύχθηκαν οι διάφορες θεωρίες για τη κοινωνία. Εστιάζεται στο έργο των κλασικών θεωρητικών και ιδιαίτερα στους Marx, Durkheim και Weber αλλά αναφέρεται και σε κεντρικές θεωρίες του 20^{ου} αι. Η γενικότερη κατευθυντήρια προβληματική επικεντρώνεται στα θεωρητικά μοντέλα που έχουν προταθεί για την έννοια της κοινωνικής δομής, την παραγωγή και αναπαραγωγή της.

Παρακάτω δίνονται οι θεματικές ενότητες του μαθήματος με μία συνοπτική βιβλιογραφία για κάθε μία. Ως προς τα διανεμόμενα εγχειρίδια υπάρχει επιλογή μεταξύ των: Μ. Αντωνοπούλου, *Οι κλασικοί της κοινωνιολογίας* και I. Craib, *Κλασική Κοινωνική Θεωρία*.

Υπάρχουν και άλλα αξιόλογα εγχειρίδια τα οποία αναφέρονται παρακάτω. Το καλύτερο είναι του Aron αλλά δεν μπορούσε, λόγω προβλημάτων του εκδοτικού οίκου, να δοθεί.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, εκτός από τους Marx, Durkheim και Weber, κανένα εγχειρίδιο δεν καλύπτει όλους τους θεωρητικούς που παρουσιάζονται στο μάθημα. Ο οδηγός για το τι περιλαμβάνει το μάθημα και τη σχετική βιβλιογραφία είναι μόνο το παρόν περίγραμμα.

Για κάθε ενότητα χρειάζεται να συμβουλευτεί κανείς (μέρος από) τη βιβλιογραφία που δίδεται παρακάτω για την ενότητα αυτή. Αυτή είναι και η 'ύλη' του μαθήματος. Για τις εξετάσεις θα ζητηθεί η απάντηση σε

τέσσερις θεματικές. Οι τρεις θα αφορούν τους Marx, Durkheim και Weber. Η τέταρτη μπορεί να αφορά κάποιον άλλο θεωρητικό/ θεματική της επιλογής σας.

Εγχειρίδια στα Ελληνικά (εκτός αυτών που δίδονται)

R. Aron, *Η εξέλιξη της κοινωνιολογικής σκέψης*, 2 τόμοι, 301.09 ARO

N. Timasheff - G. Theodorson, *Ιστορία κοινωνιολογικών θεωριών*

N. Τάτσης, *Κοινωνιολογία: Ιστορική εισαγωγή και θεωρητικές θεμελιώσεις*, Α' τόμος, 301.01 TAT

I. Craib, *Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία*

G. Ritzer, *Σύγχρονη Κοινωνιολογική Θεωρία*

N. Μουζέλης, *Κοινωνική θεωρία: Τι πήγε λάθος; Διάγνωση και θεραπεία*, 301.01 MOY.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

Η σύγχρονη έννοια του κοινωνικού ως προς τις θεωρίες κοινωνικού συμβολαίου

Αριστοτέλης, *Πολιτικά*, βιβλίο Ι, 185 API (απόσπασμα στο Φάκελο)

M. Αγγελίδης, Θ. Γκιούρας (επ) *Θεωρίες της πολιτικής και του κράτους* 320.01 ΘΕΩ (για θεωρίες κοινωνικού συμβολαίου – Hobbes, Locke, Rousseau και για τον Hegel)

J. J. Rousseau, *Πραγματεία περί της καταγωγής και των θεμελίων της ανισότητας ανάμεσα στους ανθρώπους*, 320.011 ROU (απόσπασμα στον Φάκελο)

M. Foucault, *Οι λέξεις και τα πράγματα*, 121 FOU, κεφ.7 (για τη σύγχρονη έννοια του κοινωνικού -στο Φάκελο)

A. Κλασικές προσεγγίσεις

1. Θετικισμός ατομικιστικός και ολιστικός: J.S. Mill και A. Comte

J. S. Mill, *Ο ωφελιμισμός*, 171.5 MIL

J. S. Mill, *A System of Logic*, βιβλίο 6 (On the logic of the moral sciences).

J.S. Mill, *Critical Assessments*, 330.153 JOH

A. Comte, *Μαθήματα θετικής φιλοσοφίας*, 146.4 COM

Για τον Comte: Aron, τόμος Α, Timasheff, κεφ. 2, Αντωνοπούλου (εγχειρίδιο)

2. Ερμηνευτικές προσεγγίσεις: Vico, Dilthey

G. Vico, *The New Science*

L. Pompa, *A Study of the 'New Science'*, 195 POM

I. Berlin, *Τρεις κριτικοί του διαφωτισμού, Vico, Hamann, Herder*, 190 BER

Dilthey στο Γ. Κουζέλης, Κ. Ψυχοπαίδης (επ) *Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών*, 300.1 ΕΠΙ

3. Η κοινωνία ως οργανισμός: H. Spencer

J. Turner, *H. Spencer*, 301.092 TUR

Timasheff, κεφ. 3

4. K. Marx

K. Marx & F. Engels, *Η Γερμανική ιδεολογία*, 335.4112 MAR, κεφ.1

K. Marx, *Το εβραϊκό ζήτημα*, 335.411 MAR

K. Marx, 'Εισαγωγή' στα *Grundrisse*, 335.412 MAR, τ.1

K. Marx, ο 'Πρόλογος του 1859' στο *Διαλεκτά έργα*, 335.4 MAR

K. Marx & F. Engels, *Το κομμουνιστικό μανιφέστο*, 335.422 MAR.

K. Marx, *Προκαπιταλιστικοί οικονομικοί σχηματισμοί* (επ. E. Hobsbawm, επιλογές από τα Grundrisse), 335.4 MAR

Π. Νούτσος, *Κ. Μαρξ*, 335.411 NOY

B. Bottomore, *Ο Μαρξ σε θέματα κοινωνιολογίας και κοινωνικής φιλοσοφίας*, 335.411 BOT
Αντωνοπούλου (εγχειρίδιο), Craib (εγχειρίδιο)

5. E. Durkheim

E. Durkheim, *Οι κανόνες της κοινωνιολογικής μεθόδου*, 301.01 DUR

E. Durkheim, *The Division of Labour in Society*, 306.368 DUR

E. Durkheim, *Αυτοκτονία (‘Κοινωνικές αιτίες της αυτοκτονίας’)*, 362.28 DUR
E. Durkheim, *The Elementary Forms of Religious Life*, 306.6 DUR (Εισαγωγή και Συμπεράσματα)
S. Lukes, *Durkheim*, 301.092 DUR
Αντωνοπούλου (εγχειρίδιο), Craib (εγχειρίδιο)

6. M. Weber

M. Weber, *Οικονομία και Κοινωνία* : Βασικές έννοιες κοινωνιολογίας, σελ. 3 – 29, τύποι εξουσίας, 241-246

M. Weber, *Η προτεσταντική ηθική και το πνεύμα του καπιταλισμού*, 306.6 WEB

M. Weber, *Δοκίμια επί της θεωρίας των κοινωνικών επιστημών* 300 WEB

A. Giddens, *Πολιτική και κοινωνιολογία στη σκέψη του M. Weber*, 301.092 GID

N. Τάτσης (επ.), *Max Weber: Ερμηνευτικά κείμενα*, 301.092 MAX

K. Λελεδάκης, ‘Ορθολογισμός και ιστορία στον M. Weber’ στο N. Τάτσης, ό.π
Αντωνοπούλου (εγχειρίδιο), Craib (εγχειρίδιο)

B. Πιο σύγχρονες προσεγγίσεις

(i) Η δομή ως παραγόμενη από την ατομική δράση ή την αλληλόδραση

7. Θεωρία ορθολογικής επιλογής (Rational Choice Theory)

J. Elster, *Μηχανισμοί και Εργαλεία για τις Κοινωνικές Επιστήμες*, 300.1 ELS

Ειδική περίπτωση: νεοκλασική οικονομική θεωρία

Κάθε εισαγωγικό εγχειρίδιο μικρο- και μακρο- οικονομικών.

Εφαρμογή στη συλλογική δράση:

M. Olson, *Η λογική της συλλογικής δράσης*, 322.2 OLS (εισαγωγή)

Εφαρμογή στη πολιτική θεωρία:

A. Downs, *Οικονομική θεωρία της δημοκρατίας*, 321.8 DOW (εισαγωγή)

Κριτική: N. Μουζέλης, *Κοινωνική θεωρία: Τι πήγε λάθος;* κεφ. 2 301.01 MOY

B. Hindess, *Choice, Rationality and Social Theory*, 302.13 HIN (περίληψη των επιχειρημάτων στο εγχειρίδιο του Craib)

8. Συμβολική διαντίδραση

Παραδείγματα εμπειρικών μελετών:

H. Becker, *Οι περιθωριοποιημένοι: Μελέτες στη κοινωνιολογία της παρέκλισης*, 302.5420978 BEC

N. Τάτσης, *Κλασικές έρευνες των κοινωνικών επιστημών*, κεφ. 1-3.

E. Goffman, *Άσυλα*, 362.21 GOF

E. Goffman, *Στίγμα*, 302.14 GOF

Η ‘μικρο-κοινωνιολογία’ ως γενική θεωρητική προσέγγιση

H. Blumer, “*Η κοινωνία ως συμβολική διαντίδραση*”

J. Alexander (ed.), *The Micro-Macro Link*, 301.01 , κεφ. 8 (R. Collins, ‘*Interaction Ritual Chains, Power and Property: The Micro-Macro Connection as an Empirically Based Theoretical Problem*’)

Κριτική: N. Μουζέλης, *Επιστροφή στην κοινωνιολογική θεωρία*, κεφ. 4, 301.01 MOY

(ii) Η δομή ως μη αναγόμενη στη δράση: δομικές προσεγγίσεις

9. Ο δομολειτουργισμός του Parsons

T. Parsons, *The Structure of Social Action*, 301. PAR,

T. Parsons, *Societies: Comparative and Evolutionary Perspectives*, 303.4 PAR

E.C. Devereux, “*Η Κοινωνιολογική Θεωρία του Parsons*”, στο M. Πετμεζίδου, *Σύγχρονη Κοινωνιολογική Θεωρία*, 301.01 ΣΥΓ

B. Μαγκκλάρας, *Θεωρίες Κοινωνικών Συστημάτων* P. Hamilton, T. Parsons, 301.092 HAM

ΜΠΑΓΚΑΒΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

510027

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ

Εξεταστέα ύλη:

Η δημογραφία και οι κλάδοι της. Δημογραφικοί δείκτες και μελέτη του συνολικού πληθυσμού. Η αναπαραγωγή του πληθυσμού: η μελέτη της γεννητικότητας και της γονιμότητας. Η φθορά του πληθυσμού: η μελέτη της θνησιμότητας. Η κινητικότητα του πληθυσμού: η μελέτη της εσωτερικής και της εξωτερικής

(διεθνούς) μετανάστευσης. Η ιστορία των πληθυσμών. Θεωρίες της μακροχρόνιας εξέλιξης του πληθυσμού. Εξελίξεις και προοπτικές σε επίπεδο παγκόσμιου πληθυσμού.

ΓΡΑΒΑΡΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

510173

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΩΣ ΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Εξεταστέα ύλη:

Α. Για όσους φοιτητές και όσες φοιτήτριες έχουν επιλέξει το βιβλίο του Δ. Καράγιωργα, Οι Οικονομικές Λειτουργίες του Κράτους, Παπαζήσης, Αθήνα, η εξεταστέα ύλη περιλαμβάνει:

[1] Κεφάλαιο 1, σελίδες 23-36

[2] Κεφάλαιο 3, σελίδες 72-101

[3] Κεφάλαιο 4, σελίδες 102-134

[4] Κεφάλαιο 5, σελίδες 180-197

[5] Κεφάλαιο 11, σελίδες 391-450

[6] Κεφάλαιο 12, σελίδες 451-515

Β. Για όσους φοιτητές και όσες φοιτήτριες έχουν επιλέξει το βιβλίο του Ian Gough, Η Πολιτική Οικονομία του Κοινωνικού Κράτους, Σαββάλας, Αθήνα, η εξεταστέα ύλη περιλαμβάνει:

[1] Τον Πρόλογο του Συγγραφέα στην Ελληνική Έκδοση, σελίδες 11-29

[2] Εισαγωγή, σελίδες 35-56

[3] Κεφάλαιο 4, σελίδες 108-135

[4] Κεφάλαιο 5, σελίδες 136-169

Γ. Για όσους φοιτητές και όσες φοιτήτριες έχουν επιλέξει το βιβλίο των P. Muller – Y. Surel, Η Ανάλυση των Πολιτικών του Κράτους, Τυπωθήτω – Γ.Δαρδανός, Αθήνα, η εξεταστέα ύλη περιλαμβάνει:

[1] Κεφάλαιο 1, σελίδες 31-59

[2] Κεφάλαιο 3, σελίδες 91-121

[3] Κεφάλαιο 5, σελίδες 155-183

[4] Κεφάλαιο 6, σελίδες 185-190

ΜΩΥΣΙΔΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

510191

Κοινωνία της υπαίθρου και προσεγγίσεις της βιώσιμης ανάπτυξης

Εξεταστέα ύλη:

Ως εξεταστέα ορίζονται από το βιβλίο του Michael Woods: Γεωγραφία της Υπαίθρου, εκδ. Κριτική, Αθήνα, 2011:

Τα Κεφάλαια 1, 8, 9 10, 11, 12 και 14.

ΚΟΡΑΣΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ, ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

510181

Ιστορία της κοινωνικής πολιτικής

Εξεταστέα ύλη: Η μεσαιωνική Δύση αντιμέτωπη με τους φτωχούς της, η μεσαιωνική αντίληψη για τη φτώχεια, μορφές μεσαιωνικής κοινωνικής πρόνοιας, η μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής περίθαλψης κατά τον 16ο αιώνα, ο "μεγάλος εγκλεισμός" των φτωχών κατά τον 17ο αιώνα, η φιλελεύθερη αντίληψη για τη φτώχεια, μορφές φιλανθρωπικής δράσης κατά τον 19ο αιώνα, μορφές εργοδοτικής κηδεμονίας κατά τον 19ο αιώνα, η σοσιαλιστική πρόκληση, κοινωνική νομοθεσία κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα και τις πρώτες του 20ου αιώνα, οι αντιστάσεις στη μισθωτή γυναικεία εργασία κατά τον 19ο αιώνα, το κράτος πρόνοιας και η νεοφιλελεύθερη κριτική του, η φεμινιστική αμφισβήτηση, η κριτική προσέγγιση του Michel Foucault.

ΚΟΥΡΑΧΑΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΔΙΔΑΚΤΟΡΑΣ ΕΣΠΑ

510100

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

Εξεταστέα ύλη:

Θεματικές Ενότητες Εξετάσεων

Επιστημονική Έρευνα και Στεγαστική Πολιτική

Καθεστώτα Ευημερίας και Στεγαστική Πολιτική

Τυπολογίες Ταξινόμησης και Μέτρησης Φαινομένων Έλλειψης Στέγης και Στεγαστικού Αποκλεισμού

Παράγοντες Απώλειας Στέγης και Στεγαστικού Αποκλεισμού

Προσεγγίσεις και Τύποι Κοινωνικών Πολιτικών Στέγασης

Οι Κοινωνικές Πολιτικές Στέγασης στην Ελλάδα της Κρίσης

ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ ΣΟΦΙΑ, ΔΙΔΑΚΤΟΡΑΣ ΕΣΠΑ

510013

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Εξεταστέα ύλη:

1. Από το ηλεκτρονικό βοήθημα του Β. Πατρώνη "Ελληνική Οικονομική Ιστορία. Οικονομία, Κοινωνία και Κράτος στην Ελλάδα (18ος-20ος αιώνας)" που διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή .pdf στον παρακάτω σύνδεσμο:

<http://openeclass.panteion.gr/modules/document/file.php/TMG286/%CE%95%CE%9E%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%95%CE%91%20%CE%A5%CE%9B%CE%97/Patronis.pdf>
Η ύλη αφορά στα επιλεγμένα κεφάλαια (στα περιεχόμενα, αναγράφονται με κόκκινο).

2. Το ένατο κεφάλαιο από το βιβλίο του Απ. Παπαδόπουλου "Η ανάπτυξη σε μια πολυλειτουργική ύπαιθρο" και το άρθρο:

Δημήτρης Ψαλτόπουλος " Η πολιτική για την ανάπτυξη της υπαίθρου στην Ελλάδα...", σελ. 337-367

Η ύλη και τα βοηθήματα είναι αναρτημένα στο opencaiss του μαθήματος.

Για δική σας βοήθεια προτείνεται να λάβετε υπόψη σας όλες τις σχετικές παρουσιάσεις των μαθημάτων καθώς και πρόσθετη βιβλιογραφία και άλλες πηγές που σας έχουν προταθεί.

ΝΤΑΦΛΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ, ΔΙΔΑΚΤΟΡΑΣ ΕΣΠΑ

510193

Τοπική αυτοδιοίκηση και κοινωνική πολιτική

Εξεταστέα ύλη:

Συγγράμματα: ΟΧΙ

Σημειώσεις: ΟΧΙ

Φάκελος: ΝΑΙ (έχει αναρτηθεί στον Πάνδημο)

Παρατηρήσεις: -

- Η νομοθετική κατοχύρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. (Αρμοδιότητες και περιεχόμενο).
- Μητροπολιτική Διακυβέρνηση.
- Ψηφιακοί δήμοι.
- Ο Ρόλος της Αυτοδιοίκησης στην Άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής και Υγείας.
- Κοινωνική πολιτική στο τοπικό επίπεδο τα χρόνια της κρίσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΦΑΚΕΛΟΥ

1. Νέα αρχιτεκτονική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (**ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ σελίδων στο ΦΑΚΕΛΟ**)
2. Πρόταση μοντέλου οργάνωσης της κοινωνικής υπηρεσίας Περιφέρειας και Ο.Τ.Α.: (ολόκληρο)
3. Κ.τ.Π. & ICT: *Παρουσίαση* (ολόκληρο)
4. Σκαμνάκης Χριστόφορος. *Άρθρο* (ολόκληρο)

510058

Φύλο και απασχόληση

Εξεταστέα ύλη:

-Margaret Maruani " Γυναίκες, φύλο, κοινωνίες. Τι γνωρίζουμε σήμερα" Κεφάλαιο με Τίτλο: Φύλο και Αγορά Εργασίας.

-Φάκελος σημειώσεων στο e-class με θεματικές ενότητες που αναπτύχθηκαν κατά την διάρκεια των διαλέξεων και στις οποίες θα εξεταστούν οι φοιτητές και φοιτήτριες:

- Θεωρητικές προσεγγίσεις
- Οικογένεια και φύλο
- Εκπαίδευση και φύλο
- Επαγγελματικός διαχωρισμός
- Οικιακή εργασία_Κοινωνική ασφάλιση
- Μισθολογικό χάσμα-Γυάλινη Οροφή
- Φτώχεια και ανεργία
- Έμφυλες ανισότητες_Σεξουαλική παρενόχληση
- Εναρμόνιση Προσωπικής και επαγγελματικής ζωής
- Ασφάλεια και υγεία στην εργασίας
- Πολιτικές και μέτρα για την προώθηση της ισότητας στην απασχόληση

ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ, ΕΔΙΠ

510020

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Εξεταστέα ύλη:

Βιβλίο.

Μουσούρου, Λ. 1991 (2003), *Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*.

Κεφάλαιο Πρώτο.

Σελ. 15-24

Κεφάλαιο Δεύτερο.

Σελ.25-51

[Δεν θέλουμε τους αριθμούς στις σελ. 42 (μας ενδιαφέρουν μόνο τα κύρια σημεία, όπως αναφέρονται, α, β, γ, δ) και στις σελ. 44-46, 48-49.

Κεφάλαιο Τρίτο.

Σελ. 55-77

Κεφάλαιο Τέταρτο.

Σελ. 80-98 (σελ. 98 μέχρι ....*ξεχωριστές ομάδες μέσα στην κοινωνία*)

Σελ. 99 (από.... *Βέβαια ως μεταναστευτική χώρα*)-110 (μέχρι.... *μετά την επιστροφή τους*)

Σελ. 114 (από υποκεφάλαιο 3.3)- 118

Κεφάλαιο Πέμπτο.

Σελ. 125-150

Σελ. 151 (από Ελβετία)- 161 (αρχή της, μέχρι υποκεφάλαιο 5)

Σελ. 164-168

[Δεν θέλουμε την υποσημείωση 3 (εκτείνεται στις σελίδες 133-137)]

Κεφάλαιο Έκτο.

Σελ. 173-182

Σελ. 185-188 (μισή, μέχρι.... *σε προσωρινή και μόνιμη*)

Σελ. 192-195

Σελ. 197-200

Από τη Γραμματεία